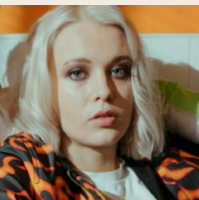

Reflektionsfrågor

Att förebygga och motverka
hedersrelaterat våld och förtryck
inom öppen fritidsverksamhet

Reflektionsfrågor

(individuellt eller i grupp)

De här frågorna är framtagna för dig som utbildas till fritidsledare eller redan jobbar inom öppen fritidsverksamhet. Syftet är att öka medvetenheten och stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Genom att reflektera över frågorna får du möjlighet att utforska dina egna värderingar och attityder.

Reflektionen ska också ge dig en djupare förståelse för hur hedersrelaterat våld och förtryck kan påverka ungas liv – och hur den öppna fritidsverksamheten kan bli en trygg plats där alla får vara sig själva.

Vad är hedersrelaterat våld och förtryck?

1. Hedersrelaterat våld och förtryck innebär att en person utsätts för våld, hot eller kontroll för att skydda familjens heder. Det styrs ofta av strikta normer om kön och sexualitet.

a. Hur skulle du beskriva hedersrelaterat våld och förtryck?

Att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck i öppen fritidsverksamhet

2. Inom hedersnormer kopplas familjens rykte ofta starkt till normer kring kön och sexualitet, där särskilt föreställningar om kvinnliga familjemedlemmars kyskhets och oskuld spelar en central roll.

a. Vilka konsekvenser kan hedersnormer få för ungas psykiska hälsa och välmående?

3. Könsstympning är en form av våld mot tjejer och kvinnor. Det är förbjudet i Sverige och många andra länder.

a. Vilka tecken kan du som fritidsledare vara uppmärksam på för att upptäcka om en tjej riskerar att utsättas för könsstympning?

b. Hur kan du agera vid misstanke om att någon riskerar att utsättas?

c. Vilka tecken kan tyda på att en tjej redan har blivit könsstympad?

4. Heteronormen är central i många hederskontexter. Sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck som bryter mot normen kan uppfattas som ett hot mot familjens heder.

a. Tror du att det finns ungdomar i öppen fritidsverksamhet som behöver dölja sin sexualitet? Hur kan det märkas?

b. Hur kan du skapa en trygg miljö för unga som behöver dölja sin sexualitet?

c. Kan hedersrelaterat våld och förtryck se olika ut beroende på om personen identifierar sig som tjej, kille eller hbtqi-person?
Om ja, hur?

5. En ung person kan vara utsatt på flera sätt samtidigt. Någon kan leva i en hederskontext och samtidigt ha en funktionsnedsättning eller vara hbtqi-person. Det kan innebära en extra utsatthet.

a. Tror du att det är vanligt att det finns unga med så kallad dubbel utsatthet inom öppen fritidsverksamhet? Hur kan du inkludera och stötta dem?

6. Öppen fritidsverksamhet kan spela en viktig roll i att förebygga och upptäcka utsatthet bland unga.

- a.** Hur kan du som fritidsledare arbeta för att förebygga att barn och unga utsätts för våld och kontroll?
- b.** Hur kan vi upptäcka om unga i verksamheten lever med våld och kontroll?

7. Unga som utsätts för våld eller kontroll berättar ofta inte om det. Därför är det viktigt att fritidsledare vågar ställa frågor och prata om hur unga har det.

- a. Hur trygg känner du dig i att starta ett samtal med en ungdom om hedersnormer, våld och kontroll? Varför känner du så?
- b. Vad skulle du behöva för att öka din känsla av trygghet i dessa typer av samtal?
- c. Vad behöver du från din arbetsgivare för att känna dig tryggare i att ta sådana samtal?

8. Det är viktigt att känna av när en ungdom är redo att prata om känsliga ämnen. Tvinga inte fram ett samtal vid fel tillfälle.

- a. När kan det passa att lyfta frågor om våld och kontroll? När kan det vara olämpligt?
- b. I öppen fritidsverksamhet kan det vara svårt att ha enskilda samtal. Hur kan du ändå skapa möjlighet att prata?
- c. Vilka möjligheter och svårigheter kan uppstå när manlig personal har enskilda samtal med en tjej vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck?

Resonera kring detta utifrån både ungdomens och personalens perspektiv.

9. Att prata direkt med vårdnadshavare om hedersrelaterat våld och förtryck kan öka risken för att den unga utsätts för ännu mer våld och kontroll.

a. Vilka risker finns det med att prata direkt med vårdnadshavare? Hur kan dessa risker hanteras?

10. Om du känner oro eller misstänker att ett barn eller ungdom far illa ska du göra en orosanmälan till socialtjänsten. Du kan också kontakta socialtjänsten för råd.

a. Vad ska du tänka på när du gör en orosanmälan?

b. Känner du dig trygg i hur en orosanmälan går till? Vad skulle göra dig tryggare?

11. Fritidsledare har en viktig roll i att påverka ungas värderingar och attityder. Genom att vara positiva förebilder kan fritidsledare förebygga våld och främja jämställdhet.

a. Hur kan du bidra till att förändra attityder kring våld och jämställdhet?

Att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck i öppen fritidsverksamhet

12. Fritidsledare och andra i öppen fritidsverksamhet behöver rätt kunskap och verktyg för att bemöta situationer där barn eller unga utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

a. Känner du att du har de verktyg du behöver?
Om inte, vad skulle du behöva?

Att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck i öppen fritidsverksamhet

13. Öppen och respektfull kommunikation kan göra det lättare för unga att våga prata om och söka hjälp om de utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

a. Hur kan du skapa en öppen och respektfull dialog om hedersrelaterat våld och förtryck i öppen fritidsverksamhet?

Öppen fritidsverksamhet som stärkande miljö

14. Öppen fritidsverksamhet kan stärka ungas självkänsla och självförtroende genom en positiv och stödjande miljö.

a. Hur kan du stärka självförtroendet och självkänslan hos unga som lever under hedersnormer?

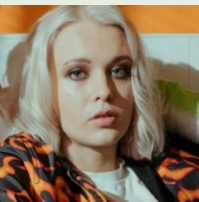
Att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck i öppen fritidsverksamhet

15. Ett nära samarbete mellan den öppna fritidsverksamheten och vårdnadshavare kan vara viktigt för att skapa en trygg miljö för unga.

a. Hur kan du hjälpa vårdnadshavare att förstå vikten av att stödja sina barns deltagande – särskilt när det går emot familjens traditioner?

Scenarier

Att förebygga och motverka
hedersrelaterat våld och förtryck
inom öppen fritidsverksamhet

Scenarier

Dessa kort innehåller scenarier om hur hedersrelaterat våld och förtryck kan förekomma inom öppen fritidsverksamhet. Syftet är att reflektera över situationer och diskutera möjliga lösningar utifrån din erfarenhet.

1. Om en ung person inte längre får delta i fritidsaktiviteter på grund av vårdnadshavares beslut kan det handla om att familjen begränsar barnets frihet.

- a. Vilka frågor kan du ställa för att förstå situationen?
- b. Hur kan du stötta ungdomen?
- c. Kan du kontakta någon för stöd, som socialtjänst eller en stödorganisation?

2. Ett tecken på utsatthet kan vara att en ung person plötsligt slutar komma till fritidsgården eller delta i aktiviteter i samband med att hen får mens.

a. Du märker att en ungdom inte längre får delta i aktiviteter, trots att hen vill.
Hur agerar du?

b. Du har en ungdom som slutar komma utan att säga varför. Vad gör du?

3. Om en tjej inte får delta i aktiviteter utanför fritidsgården kan det bero på att familjen begränsar hennes frihet.

- a. En tjej får inte vara med på utflykter eller kvällsaktiviteter. Vad gör du?
- b. Vad bör du tänka på om du väljer att prata med vårdnadshavare för att främja hennes möjligheter att delta?
- c. Tar du hjälp av någon extern, som kurator eller socialtjänst? Vad gäller i så fall kring samtycke?

4. Om en tjej inte kommer tillbaka efter lov eller längre ledighet kan det bero på familjens restriktioner kopplade till hedersnormer.

a. Du märker att en tjej saknas efter lov. Vad gör du?

b. Hur kan du undersöka orsaken på ett tryggt och respektfullt sätt?

c. Hur kan du agera för att säkerställa att hon mår bra och får delta?

5. Fritidsledare behöver veta var de kan få stöd för att samtala tryggt med en ungdom som misstänks vara utsatt.

a. En ungdom anförtror sig om en situation som tyder på hedersrelaterat våld och kontroll. Hur hanterar du det – och vart vänder du dig för stöd?

b. Vilka steg behöver du ta för att se till att ungdomen får rätt stöd och skydd?

6. Om en tjej alltid har med sig sin bror eller annan familjemedlem och verkar orolig kan det vara ett tecken på kontroll.

a. Du har en tjej i verksamheten som alltid kommer med en familjemedlem och verkar orolig. Hur agerar du?

b. Hur tror du att den medföljande personen mår? Kan hen också vara utsatt?

7. Om en fritidsledare eller annan vuxen i verksamheten utövar våld eller kontroll mot en ungdom ska det finnas en kontaktperson att vända sig till som kan stödja den unge.

a. Du misstänker att en vuxen i verksamheten utövar våld eller kontroll mot en ungdom. Vad gör du?

8. Om en tjej inte får delta i aktiviteter som inte är könsuppdelade kan det vara ett tecken på hedersrelaterat våld och förtryck.

a. Du har en tjej i verksamheten som inte får vara med om gruppen är blandad eller om ledaren är av ett annat kön. Vad gör du?

9. Traditionella könsroller kan begränsa tjejers möjligheter att delta fullt ut och påverka deras självkänsla.

a. En tjej vill utveckla sina intressen, men hennes vårdnadshavare tycker att det inte är lämpligt. Hur kan du hjälpa henne att följa sina drömmar och hantera motstånd?

10. Det är inte bara unga som kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

a. Vad kan du göra om du misstänker att en vuxen kollega är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck?

11. Unga med funktionsnedsättning kan vara särskilt utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

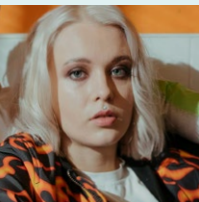
a. Hur kan du öka medvetenheten om våld och kontroll mot unga med funktionsnedsättning i din verksamhet?

12. Du får höra från en ungdom att en kompis inte får delta i verksamheten för att vårdnadshavare förbjuder det. Du misstänker hedersrelaterat våld och förtryck.

- a. Vilka personer eller verksamheter kan du kontakta vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck?
- b. Hur kan du ta reda på mer utan att sätta ungdomen i fara?
- c. När behöver polis eller socialtjänst kontaktas?
- d. Vad gäller kring samtycke och sekretess när du är orolig? Vem får du prata med?

Att göra-frågor

Att förebygga och motverka
hedersrelaterat våld och förtryck
inom öppen fritidsverksamhet

Att göra-frågor

Dessa frågor innehåller konkreta åtgärder och aktiviteter som kan användas för att förebygga och upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck inom öppen fritidsverksamhet. De är framför allt riktade till dig som arbetar i verksamheten – med syfte att inspirera till handling och bidra till positiv förändring.

1. En fritidsgård eller verksamhet som vill arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck kan utse en ansvarig för dessa frågor.

a. Finns det någon i er personalgrupp som har detta ansvar? Om inte, hur kan ni möjliggöra en sådan funktion?

2. Det är viktigt att fritidsgården har tydliga rutiner för hur personal ska agera vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck.

a. Har ni rutiner för hur ni ska agera om ni misstänker eller upptäcker att någon är utsatt? Om inte, hur kan ni ta fram sådana rutiner?

b. Hur kan du bidra till att alla i personalen känner till rutinerna och vet vad de ska göra?

3. En orosanmälan ska göras om ett barn eller en ungdom misstänks fara illa. Fritidsverksamheten behöver ha tydliga rutiner för hur detta ska ske.

- a. Har ni rutiner för hur en orosanmälan görs i din verksamhet?
- b. Om inte – hur kan du och dina kollegor bidra till att en plan tas fram med information om när och hur en anmälan ska göras?

4. Barn och unga behöver veta var de kan få hjälp om de mår dåligt eller har frågor om hedersrelaterat våld och förtryck.

- a. Hur ser du till att barn och unga i verksamheten får veta var de kan få stöd?
- b. Vem kan ansvara för att ta fram och synliggöra informationen?

5. Det är viktigt att fritidsledare vet var de kan få stöd och råd kring hedersrelaterat våld och förtryck.

a. Finns det information om vart fritidsledare kan vända sig vid frågor?

Om inte, vem ansvarar för att ta fram en lista över stödfunktioner och kontaktpersoner?

6. För att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck kan ni lyfta frågor om trygghet, oro och våld regelbundet.

a. Hur kan ni arbeta mer aktivt med frågor om trygghet, oro och våld i er arbetsgrupp?

7. Att aktivt stötta och uppmuntra flickor att delta i fritidsaktiviteter kan minska risken för att hedersnormer begränsar dem.

a. Hur kan du stötta flickor att delta – även om vårdnadshavare sätter upp hinder?

8. En skriftlig rutin hjälper dig att agera snabbt och rätt när vi misstänker att någon far illa.

a. Finns det en tydlig rutin i din verksamhet för att rapportera oro kring hedersrelaterat våld eller förtryck?

b. Exempel på hur en rutin kan se ut:

Steg 1: Prata med en kollega eller ansvarig i verksamheten.

Steg 2: Ha ett förtroendefullt samtal med ungdomen och berätta om din anmälningsskyldighet.

Steg 3: Bedöm om ärendet ska hanteras internt eller lyftas vidare. Om du kontaktar en extern aktör – var tydlig med att det handlar om misstanke om hedersrelaterat våld eller förtryck.

Steg 4: Ta vid behov hjälp av exempelvis socialtjänsten eller annan relevant aktör.

c. Saknas något i den här rutinen?

Att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck i öppen fritidsverksamhet